

Omvang VUT-fondsen licht gedaald in 2002

Drs. J.L. Gebraad en mw. T.R. Pfaff

De omvang van de VUT-fondsen is in 2002 iets afgenomen. Zowel het balanstotaal als de ontvangen premies zijn met 6 procent gedaald. Aan de opmars van de aandelen in de beleggingsportefeuille is een eind gekomen in 2002.

Van VUT naar pensioenen

Sinds het midden van de jaren negentig is een proces aan de gang waarbij VUT-regelingen worden omgezet in prepensioenregelingen. Inmiddels staat overigens niet alleen de VUT, maar ook het prepensioen onder druk. Dit heeft alles te maken met de kosten van de vergrijzing van de bevolking. Deze vergrijzing houdt in dat het aandeel van de mensen ouder dan 65 jaar in de totale bevolking in de komende veertig jaar zal toenemen van 14 procent naar 23 procent. Dit gaat vooral ten koste van het aandeel van de mensen tussen de 20 en 65 jaar. De werkenden van de toekomst krijgen hierdoor een zwaardere last te dragen. Nu heeft een werkende nog maar 1,2 niet-werkenden die van hem afhankelijk zijn. De werkende van 2040 heeft te maken met 1,4 niet-werkenden.

Deze ontwikkeling zet regelingen die volgens een omslagstelsel werken onder zware druk. In zo'n omslagstelsel worden de uitkeringen aan de begunstigden in een bepaald jaar gefinancierd met premies die de werkenden moeten betalen. Ook VUT-regelingen werken met een omslagstelsel. In prepensioenregelingen wordt een kapitaaldeckingsstelsel toegepast waarbij de werknemer individuele rechten opbouwt.

Omvang VUT-fondsen

Het proces van omzetting van VUT-regelingen in prepensioenregelingen vanaf het midden van de jaren negentig heeft in eerste instantie niet geleid tot afgeslankte VUT-fondsen. Pas 2002 gaf een lichte daling te zien van zowel het balanstotaal, de ontvangen premies en de uitkeringen. Dat het zeven à acht jaar heeft geduurd voordat de omzetting zichtbaar wordt in de omvang van de VUT-fondsen heeft diverse oorzaken. Tussen het moment van de eerste afspraken en de feitelijke invoering van het prepensioen liggen ongeveer drie à vier jaar. Vanaf dat moment duurt het nog ongeveer vijf jaar voordat de laatste VUT-uitkering is gedaan. Daarnaast kunnen er nog overgangsregelingen worden getroffen die de periode waarin het effect tot uiting komt, nog langer maakt. Overigens zorgen de bezuinigingsmaatregelen bij de overheid voor een tegenovergestelde beweging, het aantal VUT-uitkeringen in deze sector kent hierdoor een stijgende lijn.

De VUT-fondsen keerden in de periode 1999–2002 per jaar ruim 2,5 miljard euro uit aan de bij hen aangesloten Vutters. Omdat deze fondsen een omslagstelsel toepassen liggen de ontvangen premies in dezelfde orde van grootte. Een ander gevolg van het omslagstelsel is dat de omvang van de beleggingen in vergelijking tot die van de uitkeringen en premies gering is. De afgelopen drie jaren bedroegen de beleggingen drie miljard euro.

Tabel 1
Balansen VUT-fondsen

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>mln euro</i>					
Activa					
Girale gelden	49	64	43	33	47
Deposito's	317	336	230	325	283
Obligaties	833	1 060	999	992	929
Aandelen	772	1 171	1 185	1 377	1 291
Leningen op lange termijn	106	85	74	86	53
Leningen op korte termijn	271	357	512	233	323
Overige vorderingen	498	594	454	548	452
Totaal activa	2 847	3 667	3 495	3 595	3 379
Passiva					
Eigen vermogen (reserves)	643	1 045	1 680	1 637	1 609
Voorziening VUT-verplichtingen	1 323	1 553	1 544	1 534	1 376
Overige voorzieningen	40	39	57	61	34
Leningen op korte termijn	536	701	33	66	21
Overige schulden	304	329	181	296	339
Totaal passiva	2 847	3 667	3 495	3 595	3 379

Tabel 2
Resultatenrekeningen VUT-fondsen

	1999	2000	2001	2002
<i>mln euro</i>				
Lasten				
Uitkeringen	2 661	2 597	2 724	2 650
Voorziening VUT-verplichtingen	230	-9	-10	-158
Administratiekosten	36	37	32	32
Overige lasten	8	24	27	14
Saldo	402	635	-44	-27
Totaal lasten	3 337	3 285	2 729	2 511
Baten				
Totaal premies:	3 200	2 676	2 611	2 442
- Werkgever	1 828	1 612	1 465	1 394
- Werknemer	1 236	996	1 146	1 045
- Overig	136	68	0	2
Rente en dividend	132	114	93	60
Overige baten	5	495	25	10
Totaal baten	3 337	3 285	2 729	2 511

De samenstelling van de beleggingen is in 2002 licht gewijzigd. De omvang van de aandelen en obligaties is iets gedaald, de omvang van de kortlopende beleggingen is iets gestegen. Daarmee is een eind gekomen aan de sterke verschuiving van kortlopende beleggingen naar aandelen en obligaties in de periode 1997–2001. Overigens heeft het grootste deel van de aandelen betrekking op beleggingsinstellingen die vastrentend beleggen.

Technische toelichting

Het CBS deelt de uitvoerders van de VUT-regelingen in drie groepen in. Twee van deze drie groepen blijven hier verder buiten beschouwing: de regelingen die bij pensioenfondsen en de regelingen die rechtstreeks door bedrijven worden uitgevoerd. De derde groep betreft regelingen voor bedrijfstakken die in afzonderlijke stichtingen zijn ondergebracht. Deze groep wordt aangeduid met de term VUT-fondsen. De daarbij betrokken bedrijfstakken

zijn onder andere de metaalnijverheid, de bouw en de horeca. Daarnaast is er ook een VUT-fonds voor het overheidspersoneel.

De populatie bestond in 2002 uit 90 VUT-fondsen. De financiële gegevens zijn afkomstig uit de jaarverslagen. Van de populatie zijn 58 fondsen direct waargenomen. De gegevens van de overige – hoofdzakelijk kleine – fondsen zijn via ophoging toegevoegd. De ophoging is gebaseerd op het aantal VUT-uitkeringen zoals ontleend aan de jaarverslagen.

1. Groei beleggingen in aandelen stokt

